

تاثیر توانایی مدیریت بر محتوای اطلاعاتی سود با تاکید بر شهرت حسابرسان

زهرا پرویز

کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه غیرانتفاعی کبیر غرب، کرمانشاه، ایران.

Zahra1373parviz@gmail.com

شماره ۲۹ / پاییز ۱۳۹۹ (جلد اول) / صص ۱۸-۳۰
چشم انداز حسابداری و مدیریت (دوره سوم)

چکیده

سود و محتوای اطلاعاتی آن برای سرمایه‌گذاران و سهامداران در جهت تصمیم‌گیری‌های درست مهم می‌باشد. توانایی مدیران از عواملی است که می‌تواند بر محتوای اطلاعاتی سود اثرگذار است. پژوهش حاضر به بررسی تاثیر توانایی مدیریت بر محتوای اطلاعاتی سود با تاکید بر شهرت حسابرسان می‌پردازد. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی بوده و از بعد روش‌شناسی همبستگی از نوع تحقیقات علی (پس رویدادی) می‌باشد. کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران به‌عنوان جامعه آماری پژوهش بوده که با استفاده از اعمال یکسری محدودیت‌ها تعداد ۱۲۱ شرکت انتخاب شده و در دوره‌ی زمانی ۶ ساله بین سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ مورد تحقیق قرار گرفتند. روش مورد استفاده جهت جمع‌آوری اطلاعات، کتابخانه‌ای و برای آزمون فرضیه‌ها از رگرسیون خطی چندگانه استفاده شده است. برای اجرای آزمون‌ها و تخمین نهایی مدلها از نرم افزار استاتا نسخه ۱۵ استفاده گردید. بعد از اجرای آزمون F لیمر و هاسمن و بررسی ناهمسانی واریانس جملات اخلاص، اقدام به تخمین نهایی مدلها گردید که نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد توانایی مدیریت بر محتوای اطلاعاتی سود تاثیر مستقیم و معنادار دارد و شهرت حسابرسان تاثیر مستقیم توانایی مدیریت بر محتوای اطلاعاتی سود را تقویت می‌کند.

واژگان کلیدی: توانایی مدیریت، محتوای اطلاعاتی سود، شهرت حسابرسان.

مقدمه

مدیریت باید به‌عنوان نماینده مالکان، با تجزیه و تحلیل و درک اهداف سازمان تحت مسئولیت خود، منابع محدود را به بهترین نحو مورد استفاده قرار دهد (برترند و شعار^۱، ۲۰۰۳). مدیران توانمند سودهای باکیفیت‌تر تولید می‌کنند و عملکرد شرکت را

¹ Bertrand & Schoar

بهبود می‌بخشند. مفهوم عملکرد، با کارایی^۱ و اثربخشی^۲ تعریف شده است، چون اثربخشی بیانگر میزان دستیابی به اهداف است و کارایی به این موضوع اشاره دارد که منابع از نظر اقتصادی، چگونه برای کسب هدف بکار رفته‌اند و می‌توان آنها را دو بعد مهم عملکرد دانست، یعنی هم علل داخلی (کارایی) و هم دلایل خارجی (اثربخشی) برای بخش‌های خاص عملکرد، می‌توانند وجود داشته باشند. از این رو، عملکرد تابعی از کارایی و اثربخشی فعالیت‌های صورت گرفته است (لینچ و کراس، ۱۹۹۱).

توانایی مدیریت به عنوان کارایی مدیران نسبت به رقبا در تبدیل منابع شرکت به درآمد است. این منابع در شرکت‌ها شامل بهای موجودی‌ها، هزینه‌های فروش، اداری و عمومی، دارایی‌های ثابت مشهود، اجاره‌های عملیاتی، هزینه‌های تحقیق و توسعه و دارایی‌های نامشهود شرکت می‌شود. اعتقاد بر این است که مدیران توانا تر درک مناسب‌تری از فن‌آوری و روند صنعت دارند و با اتکای بیشتری می‌توانند تقاضای محصولات را پیش‌بینی کنند. همچنین، سرمایه‌گذاری مناسب‌تر در طرح‌های با ارزش‌تر و مدیریت کارای کارمندان نیز از ویژگی مدیران توانمند است. انتظار می‌رود در کوتاه مدت این مدیران بتوانند درآمد بیشتری با استفاده از سطح معینی از منابع کسب کنند یا با استفاده از منابع کمتر بتوانند به سطح معینی از درآمد دست یابند (دمرجیان و همکاران، ۲۰۱۲).

اطلاعات حسابداری بخش عمده‌ای از نیازهای اطلاعاتی تصمیم‌گیرندگان را تأمین می‌نماید. یکی از اهداف گزارشگری مالی، تهیه و ارائه اطلاعات، به منظور فراهم نمودن مبنایی برای تصمیم‌گیری منطقی سرمایه‌گذاران و اعتبار دهندگان است. در این راستا اطلاعات باید مفید و مربوط بوده و توان اثرگذاری بر تصمیم‌گیری اقتصادی افراد را داشته باشد. هرچه محتوای اطلاعات بیشتر باشد، سودمندی کاربرد آنها در اتخاذ تصمیم بیشتر خواهد بود و منجر به اتخاذ تصمیمات بهینه می‌شود (رانی، ۲۰۱۱).^۳ داشتن محتوای اطلاعاتی گزارش‌های مالی به این معنی است که گزارش‌های مالی، اطلاعات جدید و مناسبی را به بازار منتقل می‌کنند و باعث تغییر در انتظارات سرمایه‌گذاران می‌شود که در نتیجه سرمایه‌گذاران نسبت به گزارش‌ها واکنش نشان می‌دهند. واکنش سرمایه‌گذاران به این گزارش‌ها (از جمله اعلان سود) را می‌توان در تغییرات قیمت یا حجم معاملات سهام مشاهده کرد. عواملی وجود دارند که می‌توانند بر محتوای اطلاعاتی اعلان سود تأثیرگذار باشد، یعنی میزان واکنش بازار به اعلان سودها را تحت تأثیر قرار می‌دهند. می‌توان مهم‌ترین عامل را وجود سایر منابع اطلاعاتی دیگر دانست. سرمایه‌گذاران می‌توانند از منابع اطلاعاتی دیگر، اطلاعات مورد نیاز خود را دریافت کنند و در نتیجه ممکن است زمان اعلان سود، اطلاعات جدیدی دریافت نکنند و به اعلان سودها واکنش چندانی نشان ندهند (قائم‌ی و همکاران، ۱۳۹۰).

حسابرسی نقش موثری در بهبود سیستم اطلاعاتی و ایجاد اطمینان از معتبر بودن گزارشات مالی هر کشور دارد. با افزایش شمار استفاده‌کنندگان از گزارش حسابرسی، به عنوان مشتریان این کالای عمومی، باعث شده تا کیفیت کار حسابرسان مورد توجه و دقت قرار گیرد. کیفیت کار حسابرسان و اظهارنظر آنها، می‌تواند باعث بهبود سیستم اطلاعات مالی کشور و در نهایت تصمیم‌گیری بهینه اقتصادی شود. (خسروی چرمی، ۱۳۸۵). تحقیقات اندکی در خصوص اثر کیفیت حسابرسی بر محتوای اطلاعاتی سود جامع انجام شده است اما در محدود تحقیقات انجام شده مشخص شده است که کیفیت حسابرسی بر محتوای اطلاعاتی سود جامع تأثیر می‌گذارد، شرکت‌هایی که توسط مؤسسات حسابرسی بزرگ رسیدگی می‌شوند نسبت سایر شرکت

¹ Efficiency

² Effectiveness

³ Runni

ها ارقام سود جامع آنها مربوط تر است (لی و پارک، ۲۰۱۳). در این پژوهش از معیار شهرت حسابر س استفاده می شود و بررسی می شود که تاثیر شهرت حسابر س بر ارتباط بین توانایی مدیران و محتوای اطلاعاتی سود چگونه است؟

مبانی نظری پژوهش

انتخاب و انتصاب مدیران شایسته از مهمترین و حساس ترین مسایل در فرآیند کار هر سازمانی خواهد بود (تصدیقی، ۱۳۸۵). گامو ترا و پاگلیسب (۲۰۰۵) نشان دادند که شرکت هایی که توسط مدیران با کیفیت اداره می شوند در غرفه اولیه سهام، مجبور به فروش سهام خود به قیمتی پایین تر از قیمت بازار بوده و همچنین سرمایه گذاران نهادی معتبر، علاقه زیادی به خرید سهام آنها دارند که این خود منجر به کاهش هزینه های پذیره نویسی سهام می شود. شهرت مدیریت باعث کاهش مشکلات نمایندگی بین مدیر و مالک شده که این امر مدیران را تشویق به جمع آوری منابع مالی کرده که در نهایت منجر به حداکثر شدن منافع سرمایه گذاران می شود. فاماگ (۱۹۸۰)؛ تاراتایان (۱۹۸۵) و هالمسترام و کاست^۱ (۱۹۸۶) هالمسترام (۱۹۹۹) و کاموترا و همکاران (۲۰۰۹) نشان دادند که مدیران بهتر و با شهرت بالا (مشهور) توانایی انتخاب پروژه های بهتری که دارای ارزش خالص فعلی بازیافتی بالایی هستند، دارند. با این وجود پژوهش های بالا نشان می دهند که مدیران توانا و باهوش، قادر به کاهش هزینه های تامین مالی، بهبود حاکمیت شرکتی و انتخاب پروژه های سرمایه گذاری مطلوب تری هستند.

در پژوهش هایی که اکنون صورت می گیرد یک اندازه گیری جدید از توانایی مدیریتی براساس بهره وری مدیران را معرفی شده است. در مدل ارائه شده جدید گروهی از منابع عمومی مانند: بهای تمام شده موجودی ها، هزینه های عمومی و اداری دارایی های ثابت، هزینه اجاره، هزینه های تحقیق و توسعه و دارایی های نامشهود در مدل آورده شده است. در این مدل انتظار می رود مدیران درک بهتری از روند تکنولوژی و صنعت و پیش بینی درستی از تقاضای محصول داشته باشند، در پروژه هایی با ارزش بالاتر سرمایه گذاری کنند و کارکنان خود را با بازده بیشتری نسبت به سایر مدیران، مدیریت کنند. به طور خلاصه، مدل ارائه شده جدید انتظار دارد که مدیران توانایی آن را داشته باشند که با استفاده از منابع یکسان، در آمد بیشتری تولید کنند و یا برعکس، برای یک سطح از درآمد منابع مورد استفاده را به حداقل برسانند (دمرجان و همکاران، ۲۰۱۱).

مطالعات حسابداری اخیر توجه به مدیران در زمینه گزینه های حسابداری و رفتار سازمانی را نشان می دهد به عنوان مثال، به نظر می رسد مدیران می تواند تاثیر قابل توجهی بر روی شیوه افشای داوطلبانه خود در سازمان (بامبر و همکاران^۲، ۲۰۱۰) و رفتار مالی آتی شرکت (دیرنگ و همکاران^۳، ۲۰۱۰) و تعیین برآوردهای حسابداری از جمله ارقام تعهدی اختیاری، اجاره عملیاتی و نرخ بازده مورد انتظار دارایی های فرسوده (جی و همکاران^۴، ۲۰۱۱) داشته باشند. لی و همکاران^۵ (۲۰۱۰)، این موضوع را در محیط حسابر س بررسی کردند و دریافتند که احتمال دریافت نظریه کنترل داخلی مخالف با کاهش صلاحیت

¹ Holmstrom & Costa
² Bamber et al
³ Dyreng et al
⁴ Ge et al
⁵ Li et al

مدیران افزایش می یابد. مضمون مشترک در جریان پژوهش این است که بر خلاف نظریه تو کلاسیک اقتصادی، مدیران فردی نقش قابل ملاحظه‌ای در تصمیم‌گیری‌ها و عملکرد شرکت دارند (سی و ویلیام^۱، ۲۰۱۲). محتوای اطلاعاتی گزارش‌های مالی به این معنی است که گزارش‌های مالی، اطلاعات جدید و مناسبی را به بازار منتقل می‌کند و باعث تغییر در انتظارات سرمایه‌گذاران می‌شود که در نتیجه سرمایه‌گذاران نسبت گزارش‌ها واکنش نشان می‌دهند. محتوای اطلاعاتی بدین معنی است که وقوع یک رویداد مانند اعلان سود در همان زمان بتواند بر قیمت سهام تأثیر بگذارد چرا که وقوع یک رویداد در صورتی اطلاعاتی تلقی خواهد شد که قبلاً شناخته نشده باشد، به عبارت دیگر این اطلاعات جدید است که باعث واکنش بازار می‌گردد و نحوه برخورد افراد با این اطلاعات جدید نوسانات قیمت‌ها شکل می‌دهد (واتس و زیمرمن^۲، ۱۹۸۶).

پیشینه پژوهش

خواجوی و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی تأثیر شهرت حسابرس بر شدت و پیامدهای منفی تجدید ارائه صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. به منظور سنجش شهرت حسابرس صورت‌های مالی، از رتبه‌بندی جامعه حسابداران رسمی استفاده کردند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش بیانگر این است که شهرت حسابرس باعث کاهش تعداد، شدت و پیامدهای منفی تجدید ارائه صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران نمی‌شود.

صالحی و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیق به بررسی رابطه محتوای اطلاعاتی سود اعلان شده و پیش‌بینی شده هر سهم در تبیین بازده غیرعادی سهام پرداختند. جامعه آماری، شرکتهای تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که از میان ۵۰ شرکت به عنوان نمونه آماری و بر اساس نمونه‌گیری حذفی انتخاب شده و در مجموع در یک دوره ۴ ساله از ۱۳۸۷ الی ۱۳۹۰ مورد بررسی قرار گرفته شد. نتایج تحلیل رگرسیونی و آزمون‌های همبستگی رابطه معنادار مستقیمی را بین متغیرهای اعلان سود هر سهم و پیش‌بینی سود هر سهم با بازده غیرعادی سهام نشان می‌دهد. همچنین نتایج، محتوای اطلاعاتی بیشتری را برای سود اعلان شده هر سهم در قیاس با سود پیش‌بینی شده هر سهم تأیید می‌کند.

سپید دست (۱۳۹۱) در تحقیقی به بررسی رابطه کارایی واکنش بازار سهام نسبت به اخبار اعلان سود حسابداری پرداخت. اطلاعات مورد نیاز برای سالهای ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۹ برای ۹۰ شرکت پذیرفته شده در بورس تهران جمع‌آوری و مورد تحلیل قرار گرفتند. شواهد به دست آمده حاکی از آن است که واکنش سرمایه‌گذاران به اخبار سود، کمتر از حد انتظار بوده و سبب کسب بازده غیر عادی پس از اعلان سود شده است. همچنین متغیر اندازه شرکت و مخاطره آربیتراژ بر کارایی بازار اثر گذار است. با افزایش اندازه شرکت و کاهش مخاطره آربیتراژ، کارایی واکنش بازار افزایش می‌یابد. یافته‌های پژوهش می‌تواند در بهبود کارایی بازار برای سرمایه‌گذاران سودمند واقع شود.

خوزه میارندا لویز و همکاران^۳ (۲۰۱۷) در تحقیقی به بررسی اینکه چگونه استانداردهای حسابداری و محیط نظارتی بر سودمندی اطلاعات حسابداری تأثیر می‌گذارد پرداختند. نتایج تحقیق بیانگر آن است که در تحقیقات قبلی هیچ واکنش بازاری

¹ Seay & Williams

² Watts & Zimmerman

³ Jose Miranda lopez Et Al

به اعلان سود در مکزیك در اواخر دهه ۱۹۹۰ نشان نداده است. با این حال، در ابتدای سال ۱۹۹۹، مجموعه‌ای از تغییرات نظارتی، انطباق شرکت‌های مورد نیاز با یک قانون نظارتی را الزامی کرده و گزارش سه‌ماهه الکترونیکی را اجباری کرد. علاوه بر این، در سال ۲۰۰۷، مکزیك استانداردهای حسابداری خود را برای هم‌گرایی به سمت IFRS^۱ منتشر کرد. نتایج از فرضیه حمایت می‌کند. ما همچنین فرض می‌کنیم که شواهدی از واکنش قیمت به اعلان سود برای اکثر سهام و واکنش حجم به اعلامیه‌های سود برای همه سهام را می‌یابیم. در نهایت، ما از فرضیه خود که محیط اطلاعاتی بر واکنش بازار به اعلامیه‌های درآمدی تأثیر می‌گذارد، پشتیبانی می‌کنیم. به طور کلی، یافته‌های ما نشان می‌دهد که محتوای اطلاعاتی اعلامیه‌های درآمدی در محیط گزارش جدید افزایش یافته است.

فرضیه های پژوهش

- فرضیه ۱: توانایی مدیریت بر محتوای اطلاعاتی سود تأثیر دارد.
فرضیه ۲: شهرت حسابرس بر ارتباط بین توانایی مدیریت بر محتوای اطلاعاتی سود تأثیر دارد.

روش پژوهش

این تحقیق از لحاظ روش همبستگی و از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد و از این جهت که از اطلاعات تاریخی برای این تحقیق استفاده می‌شود لذا از تحقیقات پس رویدادی به شمار می‌رود همچنین از آنجا که این نوشتار به توصیف آنچه که هست یا توصیف شرایط موجود بدون دخل و تصرف و با توجه به آن که قضاوت‌های ارزشی در این تحقیق کم رنگ است، پژوهش حاضر در زمره تحقیقات توصیفی حسابداری به شمار می‌رود. به منظور تحلیل داده‌های بدست آمده از روشهای آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. بدین ترتیب که در توصیف داده‌ها میانگین و انحراف معیار، کمینه و بیشینه آنها آورده می‌شود و در سطح استنباطی برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از آزمون اف لیمر، آزمون هاسمن، آزمون ناهمسانی واریانس و آزمون رگرسیون چند متغیره استفاده می‌شود.

جامعه آماری پژوهش

برای انتخاب جامعه آماری به شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رجوع شده است، چون اطلاعات شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران توسط حسابداران رسمی، حسابرسی می‌شود، لذا نسبت به اطلاعات سایر شرکتها از قابلیت اتکاء بالاتری برخوردار است، و دسترسی به این اطلاعات نسبت به سایر شرکتها راحت تر است. به منظور انجام تحقیق، از سالهای ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷، اطلاعات شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، که دارای ویژگیهای زیر می‌باشند جمع آوری گردید:

۱. برای رعایت قابلیت مقایسه پذیری آنها، سال مالی شرکتها منتهی به پایان اسفند ماه هر سال باشد.
۲. طی قلمرو زمانی پژوهش، توقف فعالیت نداشته و دوره مالی خود را تغییر نداده باشند.
۳. کلیه اطلاعات مورد نیاز از شرکتها برای پژوهش در دسترس باشد.

¹ International Financial Reporting Standards

۵. جزء بانک ها و موسسات مالی (شرکتهای سرمایه گذاری، شرکت های هلدینگ، لیزینگ ها و بیمه) نباشند.
۶. شرکتهای قبل از سال ۱۳۹۲ در بورس پذیرفته شده باشند.
با اعمال محدودیت های فوق تعداد ۱۲۱ شرکت به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شد.

متغیرهای پژوهش و نحوه اندازه گیری آنها متغیر وابسته: محتوای اطلاعاتی سود

برای آزمون محتوای اطلاعاتی سود به پیروی از تحقیق عربی و همکاران (۱۳۹۷) از مدل اولسن و فلتهم (۱۹۹۵) به شرح زیر استفاده می شود:

$$MV_{i,t} = \alpha + \beta_1 BV_{i,t} + \beta_2 NI_{i,t} + \varepsilon$$

در مدل فوق، MV ارزش کل بازار سهام شرکت (حاصل ضرب قیمت هر سهم در تعداد سهام منتشره)؛ BV ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام و NI نیز سود خالص گزارش شده می باشد. هر سه متغیر با تقسیم بر جمع دارایی های ابتدای سال همگن خواهند شد. ضریب متغیر توضیحی سود خالص نشان دهنده محتوای اطلاعاتی سود می باشد.

متغیر مستقل: توانایی مدیریت

پس از انجام آزمون رگرسیون، توانایی مدیریت از طریق مقدار باقیمانده (ε_t) در هر سال - شرکت بدین صورت مشخص می گردد که: از طریق باقی مانده مدل رگرسیونی محاسبه شده و باقی مانده مثبت به معنای کارایی زیاد و باقی مانده منفی به معنای کارایی کمتر مدیریت است.

واژه DEA مخفف $Data Envelopment Analysis$ می باشد که به معنی تحلیل پوششی داده ها یک مدل برنامه ریزی ریاضی، برای ارزیابی کارایی واحد های تصمیم گیرنده ای (DMU) است که چندین ورودی و چندین خروجی دارند. اندازه گیری کارایی به دلیل اهمیت آن در ارزیابی عملکرد یک شرکت یا سازمان همواره مورد توجه محققین قرار داشته است. فارل در سال ۱۹۵۷، با استفاده از روشی همانند اندازه گیری کارایی در مباحث مهندسی، به اندازه گیری کارایی برای واحد تولیدی اقدام کرد. موردی که فارل برای اندازه گیری کارایی مد نظر قرار داد شامل یک ورودی و یک خروجی بود. چارنز، کوپر و رودز دیدگاه فارل را توسعه دادند و الگویی را ارائه کردند که توانایی اندازه گیری کارایی با چندین ورودی و خروجی را داشت. این الگو، تحت عنوان تحلیل پوششی داده ها، نام گرفت و اول بار، در رساله دکترای ادوارد رودز و به راهنمایی کوپر تحت عنوان ارزیابی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مدارس ملی آمریکا در سال ۱۹۷۶، در دانشگاه کارنگی مورد استفاده قرار گرفت (مهرگان، ۱۳۸۳).

از آن جا که این الگو توسط چارنز، کوپر و رودرز ارائه گردید، به الگوی (CCR) که از حروف اول نام سه فرد یاد شده تشکیل شده است، معروف گردید و در سال ۱۹۷۸ در مقاله ای با عنوان اندازه گیری کارایی واحد های تصمیم گیرنده ارائه شد (چارنز، ۱۹۷۸).

در واقع تحلیل پوششی داده ها مبتنی بر یکسری بهینه سازی با استفاده از برنامه ریزی خطی می باشد که به آن روش ناپارامتریک نیز گفته می شود. در این روش منحنی مرزی کارا از یک سری نقاط که بوسیله برنامه ریزی خطی تعیین می شود ایجاد می گردد. برای تعیین این نقاط می توان از دو فرض بازدهی ثابت و متغیر نسبت به مقیاس استفاده کرد. روش برنامه ریزی خطی پس از یک سری بهینه سازی مشخص می کند که آیا واحد تصمیم گیرنده مورد نظر روی مرز کارایی قرار گرفته است و یا خارج آن قرار دارد؟ بدین وسیله واحد های کارا و ناکارا از یکدیگر تفکیک می شوند. تکنیک DEA تمام داده ها را تحت پوشش قرار داده و به همین دلیل تحلیل پوششی داده ها نامیده شده است (معین الدین، ۱۳۸۲).

یکی از ابتدایی‌ترین و در عین حال معمول‌ترین روش‌های اندازه‌گیری کارایی، استفاده از نسبت‌ها می‌باشد. نسبت‌ها در زمینه‌های مختلف مالی، اقتصادی و صنعتی بکار گرفته می‌شوند. در صورتی که کارایی به عنوان نسبتی از خروجی‌ها به ورودی‌ها تعریف شود، محاسبه و تحلیل آن برای واحدهای تک ورودی-تک خروجی آسان خواهد بود اما در اکثر مسائل دنیای واقعی با واحدهایی با چندین ورودی و خروجی رو به رو بوده و در نتیجه نیازمند روش‌هایی هستیم که با ترکیب ورودی‌ها و خروجی‌ها به صورت یک شاخص واحد، به معیار مناسبی جهت سنجش کارایی دست یابیم.

تحلیل پوششی برای اندازه‌گیری توانایی مدیریت

در پژوهش حاضر به منظور اندازه‌گیری توانایی مدیریت از مدل دمیرجان و همکاران در سال ۲۰۱۲ استفاده شده است. ایشان به منظور اندازه‌گیری کارایی شرکت از تحلیل پوششی داده‌ها از طریق رابطه ۱ استفاده نموده‌اند.
رابطه ۱:

$$max_v \theta = \frac{Sales_{i,t}}{v_1 GoGS_{i,t} + v_2 SG\&A_{i,t} + v_3 NetPPE_{i,t} + v_4 Opslease_{i,t} + v_5 R\&D_{i,t} + v_6 Intan_{i,t}}$$

جدول (۱): تعریف متغیرهای بکار رفته در رابطه ۱

تعریف عملیاتی	نماد	متغیر	ورود به مدل
میزان فروش شرکت	Sales	فروش	متغیر خروجی
میزان بهای تمام شده کالای فروش رفته	CoGS	بهای تمام شده	متغیرهای ورودی
خالص اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات	NetPPE	خالص دارایی ثابت	
هزینه‌های پژوهش و توسعه و اطلاعات مرتبط با اجاره‌ها در صورت‌های مالی شناسایی نمی‌شود از این رو اثر این دو متغیر در مدل‌ها حذف شده است (حسینی و مرفوع، ۱۳۹۶).	OpsLease	هزینه اجاره عملیاتی	
	R & D	هزینه پژوهش و توسعه	
خالص دارایی‌های نامشهود	Intan	دارایی نامشهود	

شرکت‌هایی که نمره کارایی آنها کمتر از یک است، زیر مرز کارایی قرار دارند و باید با کاهش هزینه‌ها یا افزایش درآمدها به مرز کارایی برسند. هدف از محاسبه کارایی شرکت، سنجش توانایی مدیریت است.

متغیر تعدیلگر: شهرت حسابرس (Reput)

واتز و زیمرمن (۱۹۸۶) استدلال می‌کنند که شهرت و اعتبار، انگیزه‌ای برای مستقل ماندن حسابرسان است. در این پژوهش به تبعیت از بادآورنهدی و تقی زاده خانقاه (۱۳۹۲) برای اندازه‌گیری شهرت حسابرس از حاصل تقسیم مجموع دارایی‌های تمام کارفرمایان یک مؤسسه حسابرسی خاص در کل بورس بر کل دارایی‌های شرکت‌های پذیرفته شده در بورس به دست می‌آید. این متغیر تنها برای اندازه‌گیری شهرت حسابرس مورد نظر در حسابرسی کل شرکت‌های بورس به کار می‌رود و مستقل از ویژگی اندازه شرکت مورد حسابرسی است.

متغیرهای کنترلی

– اندازه شرکت (SIZE): در این پژوهش، اندازه شرکت از طریق لگاریتم طبیعی ارزش دفتری کل دارایی شرکت اندازه‌گیری می‌شود.

– سن شرکت (Age): از طریق لگاریتم طبیعی عمر شرکت (اختلاف زمانی سال تاسیس با سال مورد نظر) اندازه‌گیری خواهد شد.

– اهرم مالی (Lev): از طریق نسبت کل بدهی‌ها بر کل دارایی‌ها اندازه‌گیری خواهد شد.

– مالکیت نهادی (IOWN): طبق موضوع بند ۲۷ ماده ۱ قانون اوراق بهادار ایران سرمایه گذاران نهادی عبارتند از: بانک‌ها و بیمه‌ها، هلدینگ‌ها، شرکت‌های سرمایه‌گذاری، صندوق بازنشستگی، شرکت تامین سرمایه، صندوق‌های سرمایه‌گذاری ثبت شده نزد سازمان بورس اوراق بهادار است. در این پژوهش میزان مالکیت سهامداران بالای ۵ درصد شرکت به عنوان شاخص سنجش سرمایه گذاران نهادی در نظر گرفته شده است.

یافته‌های پژوهش

به منظور بررسی مشخصات عمومی متغیرها و تجزیه و تحلیل دقیق آن‌ها، آشنایی با آمار توصیفی مربوط به متغیرها لازم است. جدول ۲، آمار توصیفی داده‌های مربوط به متغیرهای مورد استفاده در تحقیق را نشان می‌دهد. آمار توصیفی مربوط به ۱۲۱ شرکت نمونه طی دوره زمانی ۶ ساله (۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷) می‌باشد.

جدول (۲): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	نماد	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
محتوای اطلاعاتی سود	ICE	۰,۱۹۶	۰,۵۹۴	-۰,۸۹۱	۰,۹۱۸
توانایی مدیریت	ability	۰,۱۰۴	۰,۰۷۹	-۰,۱۶۳	۰,۵۸۴
شهرت حسابرس	Reput	۰,۰۰۸۶	۰,۰۳۰۱	۰,۰۰۰۶	۰,۰۹۸۹
اندازه شرکت	Size	۱۴,۴۴۲	۱,۵۲۱	۱۱,۰۶۶	۱۹,۷۷۳
اهرم مالی	Lev	۰,۵۸۲	۰,۲۷۱	۰,۰۶۱	۰,۹۶
سن شرکت	Age	۳,۰۹۶	۰,۵۲۱	۰,۹۱۶	۴,۱۲۷
سرمایه گذاران نهادی	Owner	۰,۷۳۹	۰,۱۷۳	۰,۱۹	۰,۹۵

مقدار میانگین برای متغیر اهرم مالی برابر با (۰,۵۸) می‌باشد که نشان می‌دهد بیشتر داده‌ها حول این نقطه تمرکز یافته‌اند و بیانگر این است که در سال - شرکت‌های عضو نمونه به طور میانگین ۵۸ درصد دارایی‌های آنها از بدهی تشکیل شده است. به‌طور کلی پارامترهای پراکندگی، معیاری برای تعیین میزان پراکندگی از یکدیگر یا میزان پراکندگی آن‌ها نسبت به میانگین است. از مهم‌ترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. مقدار این پارامتر برای شهرت حسابرس برابر با ۰,۰۳ و برای اندازه شرکت برابر است با ۱,۵۲۱ می‌باشد که نشان می‌دهد این دو متغیر به ترتیب دارای کمترین و بیشترین انحراف معیار هستند. کمینه و بیشینه نیز کمترین و بیشترین را در هر متغیر نشان می‌دهد. به‌عنوان مثال بزرگ‌ترین مقدار اهرم مالی برابر با

۰/۹۶ است. کمترین مقدار اهرم مالی ۶ درصد که نشان می دهد که شرکتی وجود دارد که میزان کل بدهی های آن به اندازه ۶ درصد دارایی هایش بوده است و ۹۴ درصد دارایی هایش از حقوق صاحبان سهام تشکیل یافته است.

آزمون اف لیمر (چاو): این آزمون برای تشخیص بین الگوهای اثرات معمولی (pool) و داده های تابلویی (panel) صورت می گیرد. نتایج حاصل از آزمون اف لیمر برای مدل پژوهش بدین شرح می باشد:

جدول (۳): نتایج آزمون اف لیمر (چاو)

نتیجه آزمون	سطح معنی داری	آماره آزمون	مدل آزمون
پذیرش الگوی داده های تابلویی	۰,۰۰۰۰	۲,۰۴	مدل اول پژوهش
پذیرش الگوی داده های تابلویی	۰,۰۰۰۰	۲,۰۰	مدل دوم پژوهش

نتایج حاصل در جدول ۳ نشان می دهد که سطح معناداری آزمون برای مدل های پژوهش کمتر از ۵ درصد بوده و بیانگر پذیرش الگوی داده های تابلویی (پانل) می باشد.

آزمون هاسمن: در صورتی که میزان معناداری آماره ی چاو (prob) کمتر از سطح ۰,۰۵ باشد ساختار داده ای panel انتخاب می شود. در این حالت برای تشخیص اثرات ثابت یا تصادفی باید آزمون هاسمن نیز انجام شود.

جدول (۴): نتایج آزمون هاسمن

نتیجه آزمون	سطح معنی داری	آماره آزمون	مدل آزمون
اثرات تصادفی عرض از مبدأ	۰,۹۰۰۸	۱,۶۰	مدل اول پژوهش
اثرات تصادفی عرض از مبدأ	۰,۹۴۷۵	۲,۲۱	مدل دوم پژوهش

نتایج حاصل در جدول ۴ نشان می دهد که سطح معناداری آزمون مدل های پژوهش کمتر از ۵ درصد بوده و بیانگر پذیرش اثرات تصادفی می باشد.

آزمون ناهمسانی واریانس: اگر خطاهای رگرسیون ناهمسان باشند اما محقق بدون در نظر گرفتن این موضوع به فرایند برآورد و استنباط ادامه دهد در این حالت، انحراف معیار می تواند اشتباه باشد و بنابراین هرگونه استنباطی که صورت گرفته، می تواند گمراه کننده باشد بنابراین از آزمون والد تعدیل شده برای بررسی ناهمسانی واریانس جملات اخلاص استفاده شده است.

جدول (۵): نتایج آزمون ناهمسانی واریانس

نتیجه آزمون	سطح معنی داری	آماره آزمون	مدل آزمون
وجود ناهمسانی واریانس	۰,۰۰۰۰	۶۷۳۴۰,۱۴	مدل اول پژوهش
وجود ناهمسانی واریانس	۰,۰۰۰۰	۶۷۵۷۲,۷۴	مدل دوم پژوهش

نتایج حاصل در جدول ۵ نشان می دهد که سطح معنی داری آزمون در مدل ها کمتر از ۵ درصد می باشد و بیانگر وجود ناهمسانی واریانس در جملات اخلاص می باشد که این مشکل در تخمین نهایی مدل با اجرای دستور xtglm رفع شده است.

نتایج مدل پژوهش برای فرضیه های پژوهش

فرضیه اول تحقیق بیان می کند: توانایی مدیریت بر محتوای اطلاعاتی سود تاثیر دارد.

جدول (۶): نتیجه مدل اول پژوهش

$ICE_{it} = \beta_0 + \beta_1 ability_{it} + \beta_2 size_{it} + \beta_3 Lev_{it} + \beta_4 Age_{it} + \beta_5 Owner_{it} + \varepsilon_{it}$					
متغیر وابسته: محتوای اطلاعاتی سود					
متغیرها	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره z	سطح معناداری
توانایی مدیریت	ability	۰,۵۲۹	۰,۰۶۸۸	۷,۷۰	۰,۰۰۰
اندازه شرکت	size	-۰,۰۵۴	۰,۰۳۲۲	-۱,۶۹	۰,۰۹۰
اهرم مالی	Lev	۰,۴۷۱	۰,۱۵۸	۲,۹۷	۰,۰۰۳
سن شرکت	Age	-۰,۰۸۴	۰,۱۶۷	-۰,۵۰	۰,۶۱۵
سرمایه گذاران نهادی	Owner	۰,۱۸۹	۰,۲۷۱	۰,۷۰	۰,۴۸۵
C		۰,۸۱۴	۰,۴۹۵	۱,۶۵	۰,۱۰۰
سایر اطلاعات آماری					
ضریب تعیین			۲۳ درصد		
آماره والد			۳۵/۳۱		
سطح معناداری			۰,۰۰۰۰		

نتایج جدول ۶ نشان می دهد که متغیر توانایی مدیریت با ضریب مثبت و سطح معنی داری کمتر از ۵ درصد (۰,۰۰۰) تاثیر مستقیم و معناداری بر محتوای اطلاعاتی سود دارد و فرضیه اول در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد پذیرش قرار می گیرد. ضریب تعیین برابر با ۲۳ درصد می باشد که نشان می دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته اند ۲۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره والد برابر با ۳۵/۳۱ و سطح معناداری آن کمتر از ۵ درصد می باشد. از این رو می توان گفت که مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است. از متغیرهای کنترلی با توجه به اینکه سطح معناداری مربوط به متغیر اهرم مالی کمتر از ۵ درصد بوده و ضریب آن عددی مثبت است بنابراین اهرم مالی شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود تاثیر معنادار و مستقیم دارد.

فرضیه دوم تحقیق بیان می کند: شهرت حسابرسان بر ارتباط بین توانایی مدیریت بر محتوای اطلاعاتی سود تاثیر دارد.

جدول (۷): نتیجه مدل دوم پژوهش

$ICE_{it} = \beta_0 + \beta_1 ability_{it} + \beta_2 Reput_{it} + \beta_3 (ability_{it} * Reput_{it}) + \beta_4 size_{it} + \beta_5 Lev_{it} + \beta_6 Age_{it} + \beta_7 Owner_{it} + \varepsilon_{it}$					
متغیر وابسته: محتوای اطلاعاتی سود					
متغیرها	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره z	سطح معناداری
توانایی مدیریت	ability	۰,۴۳۲	۰,۱۴۰	۳,۰۷	۰,۰۰۲
شهرت حسابرِس	Reput	۲,۳۴۷	۱,۱۷۵	۲,۰۰	۰,۰۴۶
توانایی مدیریت*شهرت حسابرِس	Ability*Reput	۲,۸۲	۱,۲۷۷	۲,۲۱	۰,۰۲۷
اندازه شرکت	size	-۰,۰۴۱	۰,۰۳۹۲	-۱,۰۶	۰,۲۸۸
اهرم مالی	Lev	۰,۵۳۱	۰,۱۳۲	۴,۰۰	۰,۰۰۰
سن شرکت	Age	-۰,۰۹۴	۰,۱۲۹	-۰,۷۳	۰,۴۶۷
سرمایه گذاران نهادی	Owner	۰,۴۱۳	۰,۲۹۱	۱,۴۲	۰,۱۵۶
C		۰,۴۲۳	۰,۷۱۸	۰,۵۹	۰,۵۵۵
ضریب تعیین		۲۷ درصد			
آماره والد		۴۲,۱۷			
سطح معناداری		۰,۰۰۰۰			

نتایج جدول ۷، نشان می‌دهد که متغیر توانایی مدیریت × شهرت حسابرِس دارای ضریب مثبت و سطح معنی‌داری کمتر از ۵ درصد (۰/۰۲۷) است بنابراین فرضیه دوم پذیرفته می‌شود و می‌توان گفت شهرت حسابرِس بر ارتباط بین توانایی مدیریت بر محتوای اطلاعاتی سود تاثیر دارد. با توجه به اینکه ضریب مربوط به حاصلضرب متغیر مستقل با تعدیلگر بیشتر از ضریب متغیر مستقل است بنابراین شهرت حسابرِس، تاثیر مستقیم توانایی مدیریت بر محتوای اطلاعاتی سود را تقویت می‌کند. ضریب تعیین برابر با ۲۷ درصد می‌باشد که نشان می‌دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته‌اند ۲۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره والد برابر با ۴۲/۱۷ و سطح معناداری آن کمتر از ۵ درصد می‌باشد از این رو می‌توان گفت که مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است.

نتیجه گیری

این پژوهش به بررسی تاثیر توانایی مدیریت بر محتوای اطلاعاتی سود با تاکید بر شهرت حسابرِس می‌پردازد. توانایی مدیریت به عنوان متغیر مستقل و محتوای اطلاعاتی سود به عنوان متغیر وابسته و شهرت حسابرِس به عنوان متغیر تعدیلگر پژوهش در نظر گرفته شدند. جامعه آماری پژوهش، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که ۱۲۱ شرکت به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند و در بازه زمانی ۶ سال بین سالهای ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ مورد پژوهش قرار گرفتند. طبق نتایج حاصل از آزمون که متغیر وجود توانایی مدیریت با ضریب مثبت و سطح معنی‌داری کمتر از ۵ درصد تاثیر مستقیم و معناداری بر محتوای اطلاعاتی سود دارد و فرضیه اول در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد پذیرش قرار می‌گیرد. متغیر حاصلضرب توانایی مدیریت × شهرت حسابرِس دارای ضریب مثبت و سطح معنی‌داری کمتر از ۵ درصد است بنابراین فرضیه دوم پذیرفته می‌شود و می‌توان گفت شهرت حسابرِس بر ارتباط بین توانایی مدیریت و محتوای اطلاعاتی سود تاثیر دارد. با

توجه به اینکه ضریب مربوط به حاصلضرب متغیر مستقل با تعدیلگر بیشتر از ضریب متغیر مستقل است بنابراین شهرت حسابر، تأثیر مستقیم توانایی مدیریت بر محتوای اطلاعاتی سود را تقویت می کند. با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش به سرمایه گذاران پیشنهاد می شود در شرکتهایی سرمایه گذاری کنند که محتوای اطلاعاتی سود بالایی دارند چون در این شرکتها با توجه به محتوای اطلاعاتی سود تصمیمات موثرتری میتوانند اتخاذ کنند و بهره وری بیشتری داشته باشند. به تحلیلگران پیشنهاد می شود به ارتباط مستقیم توانایی مدیریت با محتوای اطلاعاتی سود و نقش تعدیلی و تقویت کننده ارتباط مستقیم آنها توسط شهرت حسابر توجه داشته باشند. شناخت این خصوصیات می تواند در جهت انجام تحلیلهای موثرتر مفید واقع شود. در راستای توسعه نتایج پژوهش حاضر، پیشنهاد می شود پژوهش حاضر به تفکیک صنایع انجام گرفته و نتایج مقایسه گردد و نیز در مراحل مختلف چرخه عمر شرکت انجام شود.

منابع

- ✓ بادآور نهندی، یونس، تقی زاده خانقاه، وحید، (۱۳۹۲)، بررسی ارتباط بین کیفیت حسابرسی و کارایی سرمایه گذاری، بررسیهای حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۰، شماره ۲، صص ۱۹-۴۲.
- ✓ تصدیقی، محمدعلی، (۱۳۸۵)، موانع توسعه شایسته سالاری در اندیشه دینی و نحوه استفاده از منابع قدرت در بین مدیران شایسته و نالایق، مجموعه مقالات اولین همایش توسعه شایسته سالاری در سازمانها، تهران.
- ✓ خواجوی، شکراله، معشوری، حمزه، صالحی نیا، محسن، (۱۳۹۷)، تأثیر شهرت حسابر بر شدت و پیامدهای منفی تجدید ارائه صورت های مالی: شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران، دانش حسابرسی، دوره ۱۸، شماره ۷۲، صص ۵۷-۷۷.
- ✓ صالحی، مهدی، موسوی شیری، سید محمود، ابراهیمی سوزی، محمد، (۱۳۹۳)، محتوای اطلاعاتی سود اعلان شده و پیش بینی شده هر سهم در تبیین بازده غیر عادی سهام، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ششم، شماره ۲۱، صص ۱۱۷-۱۴۰.
- ✓ قائمی، محمد حسین، بیات، علی، اسکندری، طاهر، (۱۳۹۰)، بررسی عوامل مؤثر بر محتوای اطلاعاتی اعلان سود های فصلی، فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی؛ دوره هجدهم، شماره ۶۵، صص ۱۱۵-۱۳۰.
- ✓ Bertrand, M., A. Schoar. (2003), "Managing with style: The effect of managers on firm policies". Quart. J. Economy, (4) 188, 1169-12080.
- ✓ Charnes, A., Cooper, W. W., Rhodes, E., (1978). Measuring the Efficiency of Decision Making Units. European Journal of Operational Research, 2, 429-444.
- ✓ Demerjian, P., B. Lev, and S. MacVay. (2012). Quantifying managerial ability: A new measure and validity test. Management Science 58(7): 1229-1248.
- ✓ Farrell, M. J. (1957). The measurement of productive efficiency. Journal of the Royal Statistical Society, 120, 252-290.
- ✓ Feltham, G. A., & Ohlson, J. A. (1995). Valuation and clean surplus accounting for operating and financial activities. Contemporary Accounting Research. 11 (2): 689-731.
- ✓ Lee, T. S., Kim, D. H., & Lee, D. W. (2011). A competency model for project construction team and project control team. KSCE Journal of Civil Engineering, 15(5), 781-792.

- ✓ Watts, R. L. & Zimmerman J. L. (1986). Positive accounting theory. New Jersey: Prentice-Hall.

